

Vámos Miklós

Teendők
halálom után

ATHENAEUM

Copyright © Vámos Miklós, 2023

Minden jog fenntartva.
Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado

ISBN 978 963 543 348 3

Felelős kiadó: Dian Viktória
Felelős szerkesztő: Besze Barbara
Műszaki vezető: Dubecz Adrienn
Borító: Földi Andrea
Nyomdai előkészítés: Hollós János

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2023-ban
Felelős vezető: Vadász Katalin igazgató

Kora reggel a telefon csöngése ébresztette föl. Ferde fények hasogatták a szoba plafonját.

Alig volt képes rávenni magát, hogy kimásszon az ágymelegből. Szép álma szakadt félbe. Távoli tengerparton kóborolt, repdeső ingben és bermudában (olyanja sose volt). Mezítlába belesüppedt a homokba, ami, ha jobban megnézte, nullásliszt volt, végestelen-végig. Ezt idáig miért nem vettem észre, gondolta. Liszt Ferencről kéne elnevezni ezt a pazar nyaralóhelyet, szerencsére még nem fedezték föl a turisták. Liszt Ferenc plázs? Hm, a hajléktalanok itt összemarkolhatnának maguknak annyit, amiből kenyeret süthetnek. Igen, de akkor előbb-utóbb elfogy. Ám egyetlen hajléktalant se látott a hófehéren kanyarodó partszakaszon, tudni vélte, hogy Zanzibárban van, ahol ő most jár először.

Ebbe csörömpölt bele a készülék. Amióta leejtette, inkább károgett, mintsem csilingelt, a tárcsa egy darabkája is letört. Komor férfihang: Jó napot, Füsti Tamást keresem!

Kevés híján azt felelte, Füsti Tamás már meghalt. Akkor eszébe jutott, hogy őt is így hívják.

De emberemlékezet óta Tomnak szólítja szinte mindenki. Gyerekkorában a családban azért, hogy a Tamásra ne ugorjanak mind a ketten az apjával. Később úgy elterjedt, hogy az óvodában és az iskolában is Tomozták. Kovboj vagyok! – jelentette ki. Egészen addig tetszett neki, míg egy irodalmár barátjától megtudta, hogy Tom az utcán kódorgó, gyógyintézetből szabadult vagy szökött bolondok beceneve volt Shakespeare korában. Tom of Bedlam, mivel a bolondokházát Londonban Betlehemnek hívták, rejtélyes okból, ebből lett a Bedlam. Gondoljunk Szegény Tamásra a *Lear király*ban. Hát... gondoljunk. De hiába, a Tom már annyira ráragadt, hogy inkább túltette magát e bennfentes információn.

Az vagyok, Tom, ööö. Füsti Tamás, mondta kis késéssel, rekedten, első megszólalása gyakran ilyenre sikeredett a napok kezdetén. A férfi a vonal túlfelén, szinte hadarva: Az újpesti rendőrőrsről hívom, behoztak a kórházba egy embert, néha nincs eszméleténél, angol útlevelet találtak nála, aszerint Pé Smit, vagyis Smith (minden betűt külön ejtett), ha az övé egyáltalán, egy tiszta pillanatában azt állította, hogy Sanyi, de semmi rokona nem él már Magyarországon, csak egy távoli ismerőse, Füsti Tamás, szóval érti... tudja, kiről beszélek? Nem én. Ötlete sincs? Nincs. Egyszóval nem ismeri? Szerintem

nem. Hogyhogy szerintem? Hát... szóval nem. Biztos ebben? – a rendőr fölemelte a hangját.

Tom a vállára eresztette a telefonkagylót, leköhögte a torkáról az éjjeli lepedéket, és: Ha választani kell, a Sanyinál ismerősebben hangzik a Smith! – angolmód ejtette. A rendőr, hosszabb szünet után: Most mi van? Bocs, viccelni próbáltam. Ne viccelődjön a hatósággal, mert...! – fenyegetően hangzott. Jól van, na... nézze, fogalmam sincs, ki lehet. Értem, mégis arra kell kérnem, fáradjon be hozzánk, diktálom a címet. Pillanat, minék fáradjak, ha nem ismerem? Szembesítjük, mert hátha. Mi lesz, ha nem megyek? Elküldjük önért a járőrt, idézéssel, és behozza.

Füsti Tamásnak esze ágában se volt kukoricázni a hatósággal. A Kádár-rendszerben szocializálódott, adódtak nehézségei az államhatalommal. Vagy tíz éve már kitört a fapados kapitalizmus, de nem akart kockáztatni, pláne egy ilyen hülyeség miatt.

Mikor menjek? – kérdezte csüggedten. Majd keressük! – a rendőr köszönés nélkül bontotta a vonalat. Füsti Tamás rosszat sejtett. Utálta az ilyen zavaros helyzeteket. Feszültségszükséglete nulla. Minden telefoncsörrenéstől és hivatalosnak látszó borítéktól összeugrott a gyomra. Ám a szóban forgó hívást hamar elfelejthette, ez ügyben többé nem keresték.

*

Alex, a lakájok gyöngye – ezek a gazdája, Lord William szavai – egészen váratlanul maradt egyedül, ha jól számolja, negyvenkét hosszú év után. Hihetetlen. Sőt örület. Bizonyos szempontból szorosabb kapcsolat fűzte őket össze, mint a házastársakat, persze, erotika nélkül. Abból a gazdájának rengeteg jutott, idős korban is. Nekem meg... – ezt inkább befejezetlenül hagyta. Mindegy már.

1957-ben fogadta föl az úr. Ez volt a szerencsés fordulat, a csoda, az égből pottyant áldás. Akkor az úr még nem volt Lord William, e magas megbecsülést később kapta a királynőtől. His Excellencynek sem kellett vagy lehetett szólítani, az valamivel hamarabb hullott az ölébe, helyesebben a nyakába. Oda akasztotta Franco a kitüntetést, amihez ez a titulus járt.

A lakájok gyöngye most úgy érezte, mint ha életfogytig tartó szabadságvesztésből szabadult volna, ám egyelőre nem volt képes örülni neki. Mászkált föl-alá a Knightsbridge 33.-ban. Meglepő, hogy a hatodik emeleti lakás szobáiban minden pontosan ugyanolyan, mint eddig, noha a gazdája, az úr, a Lord elszállt innen. Azt, hogy hová, Alex nem találgatta. Félt belegondolni. Van olyan, hogy pokol, van mennyország? Ha igen, a gazdája ugyan melyikbe került?

Mélyeket sóhajtott, ábrándos hangulatba került, ami nem volt jellemző rá. Ki gondolta volna, hogy ez lesz az élettere, ilyen mérhetetle-

nül hosszú ideig. Az elegáns és hórihorgas férfi ötvenhétben parancsolt rá, hogy szedje össze a holmiját, és legyen az inasa. Magáé a cseléd-szoba, ha megfelel.

Mi az, hogy megfelelt? Sose jutott nekem saját szoba addigi életembe. Főleg nem ilyen tágas, napfényes. A hátsó udvarra nézett, ahol a szőnyeget porolja az összes hozzá hasonló inas, vagy ahogyan a gazdája szerette mondani, lakáj. Butler. A szomszéd házban, a kert téglafalának túloldalán lovakat tartottak. Rendszeresen kikocogtak rajtuk a Hyde Parkba. A Lord szerint régebben a mi udvarunkon is voltak lovak, tervezgette, hogy beszerez egyet. Sanyi úr, ért maga a lovakhoz? Én, kérem tisztelettel, nemigen. Pedig ahonnan maga jött, ott szőrén ülik meg őket, ugye? Képném, mi nagyon szegények voltunk. Azért föl tud ülni egy lóra? No, azt végképp nem, tisztelettel, nálunk csak tehének voltak, én azoktól is rettegetem. Nagy hős maga! Mi tagadás, Mr. Lorenzi. *De Lorenzi*, helyesbített a Lord, nemességi jel.

Alex a továbbiakban ügyelt rá, hogy soha el ne felejtse a *de*-t. Ám csak ritkán volt szükség a gazdája teljes nevére, kezdetben Mister Williamnek kellett hívni, aztán Sir vagy Lord Williamnek. Excellencynek ritkábban, többnyire mókaképpen.

A Lord csakis angolul beszélt hozzá, már akkor is, amikor őt még Sanyi úrnak szólította. Majd

kijelentette, hogy válasszon most már magának angol nevet. Smith? – kérdezte ő félénken, elvégre az Kovácsot jelent. Rendben, mondta a Lord engedékenyen, de akkor írja úgy, hogy Psmith, az elegánsabb, a P néma. Alex Psmith, jó lesz.

Attól fogva úgy hívta: Mr. Alex. Ha vicces kedvében volt: *Monsieur Jean*.

Alex magyar vezetékneve még ritkábban hangozott el, mint a Lordé, legfőljebb hivatalokban. Mindegy, angol nem lett őbelőle, maradt, ki volt, a Kovács Sándor, tisztelettel, Ladánybenéről. A falujában úgy ejtették: Ladánbene. Erre tisztán emlékszik, pedig milyen régen volt ő a Kovács Sanyika, a Csikós-dűlő legvégéről, az utolsó házból. Szegény anyja szerint pendelyes korában mindig mosolygott. Később ezt abbahagyta. A Lord kifejezetten utálta, ha mosolygott, ne vigyorogjál, szólt rá angolul. Hallhatta elégszer, amíg le nem szokott róla. No, valaha jókedvem volt, gondolta. Örültem, hogy inas lehetek itt, megvan mindenem.

Kezdetben nem értette, hogy a Lord miért nem hajlandó megszólalni az anyanyelvén, elvégre Pécssett született. Onnan emigrált, először Hollandiába, aztán jött a U. K.-be. Itt lett belőle William V. de Lorenzi, a Lőrinci Vilmosból. Szerette, ha ennek alapján olasz nemesi családból valónak hiszik. Aztán persze a lordság (egészen pontosan: lovagság) mindent felülírt. Néha arra hivatkozott, hogy a magyart szántsándék-

kal felejtette el, annyira haragszik a magyarokra, a szülei és a két öccse miatt. All right. Alex számára ez előnyös volt, gyakorlatilag a gazdájától tanult meg angolul.

Súlyos teher gyöngye vállainak, hogy annyi intéznivaló szakadt rájuk. A nagy tükörben kifejezetten göthösnek látta magát. Ha van ilyen szó. Sajnos már szinte mindent elfelejtett magyarul. Egész felnőtt életében angolul kellett beszélnie és a számára varrott lakájegyenruhákban feszítenie, amiket gazdája úgy hívott: livery. Hófehér inggel, függőleges cirádkkal, előírászerűen megkötött nyakkendőcsokkal. Tulajdonképpen ma van az első nap, amikor maradhat háziköntösben, és reggelizhet a konyha tálalószigeténél, az egyik bárszékre telepedve. A Lord soha életében nem használta azokat, ő a félig kerek ebédlőben étkezett, többnyire egyes-egyedül.

Vinni kell az ügyeket majd, az irattartóban találtaknak megfelelően. No, ráér.

Énnekem nincsenek örököseim, tudtommal. Szóra érdemes örökségem sincs, úgyhogy mind-egy. A Lordnak vannak örökösei, bár nem itten, Nagy-Britanniában, helyettük mégis az állítólagos jóbarát, az ügyvéd úr happol el mindent. Az a szemét.

De csitt, hallgat a száj, nincsen gond.

Azért ez igazságtalan. Oh, well, a gazdája sose foglalkozott az igazsággal. Ő a pénzzel foglalkozott. A befektetésekkel. Alex tudomása szerint

Spanyolországban rengeteg földbirtoka lett, kapta vagy vette, ki tudja. Valahogyan emiatt adták át neki odakünn az Excellencységet eredményező kitüntetését, személyesen Francisco Franco elnök, akit akkor még köztisztelet övezett fővezérként, ami spanyolul *Caudillo*. Állítólag ő volt a spanyol Führer.

A Lordship a királynő öméltóságától valamilyen jótékonysági munkáért jött. Alex erről keveset tudott. A gazdáját a palotába hívták be, amire nagyon büszke volt, féltérd, kardlappal vállra ütés meg minden. Ritkán mesélt el bármit a lakájának. Ha ő próbált kérdezősködni, az úr intett a mutatóujjával, hogy most nem alkalmas az idő. A napok kezdetén, amikor bekészítette a reggelit a kerek asztalra, félénken megkérdezte: Kérem szépen, beszélhetek? Rendszerint azt a választ kapta: Majd holnap! – s egy királyi intést, miszerint húzódjon szépen vissza a konyhába vagy a szobájába. Lord William egyedül akart reggelizni, hogy elolvashassa közben a bibliáját, a *Wall Street Journalt*. Az is a lakáj teendői közé tartozott, hogy e lapot fölhozza, pontban nyolc órakor. A ház előtt található Mister Jack, az újságárus bódéja. Már jól ismeri Alexet. Mondani se kell neki, hogy megtarthatja az aprót, a Lord rendelkezett így, tudott nagyvonalú lenni, ha akart. Ez így ment, hosszú évtizedek óta.

Csak a hátulsó rovatok érdekelték a Lordot, a rejtélyes számsorok, valamilyen részvényei

miatt. Ezt se mondta el soha, gondolta Alex. Ami őszerinte nem tartozott rám, abba nem avatott be. Nem baj, akkor is áldassék a neve, amiért kimentett a gyűjtőhelyről, ahová a forradalom után Angliába menekülteket bezsuppolták. Sokszor jöttek delegációk vagy bizottmányok, nézték a félrabokat, mintha háromfejű borjak volnának. Az egyiket ő vezette. Elbeszélgetett többekkel. Rejtély, hogy miért engem választott megmentése alanyául. Akkor még hajlandó volt megszólalni magyarul: Ön, uram, ki? Kovács Sándor, tisztelettel. Honnan való? Én, kérem, Ladánbene! Mi? Ladánbene, tisztelettel, Lajosmizse mellett. Értem, és vajon akar-e ön lenni inas?

Így kezdődött.

A Lord az újságot általában összekente a lánytojással. A *Wall Street Journalt* utána én is átlapoztam, de nem sokat értettem belőle. Így éltünk mi kettecskén.

Amikor jókedve volt, s ez ritkán fordult elő, Lord Billnek nevezte magát, főleg ha felhajtottak néhány pohárral. Két italt szeretett, a Glenfiddich Single Malt Scotch Whiskyt, abból is a tizennyolc éveset. Skóciából hozatta, méregdrágán. Csak az kellett neki. Meg a portói, abból húszéveset akart, Portugáliából hozatta. Néha ittak Calvadost, abból jó volt, amit a csemegés tartott a Knightsbridge-en. Tőle telefonon rendelték, minden egyébgyütt, a baguette-től a cipőpasztáig. A Lord szerint a Calvados-

nak *trou normand* az igazi neve, normann lyuk, mert étkezés előtt kell hörpinteni belőle, csinál egy nagy lyukat az ember gyomrában, hogy jó sokat ehessen. A Glenfiddich mellé szivarozni szokás, az Upmannokat Hollandiából küldték neki ajándékba, születésnapjára, karácsonyra és más jeles alkalmakra, ahhoz a gyárhoz személyes kapcsolatok fűzték.

Alex ki nem állhatta az ügyvédet, hiába hajtogatta a Lord, hogy sokat köszönhet neki. Talán ez volt az egyetlen kérdés, amelyben nem fogadta el a gazdája határozott véleményét. Jól egymáshoz csiszolódtunk, gondolta. Szavak nélkül is értettem. Bármit kért, megtettem neki, sose zúgolódtam. Összenőtünk, mint a sziámi ikrek. Azért persze mindig és mindenkor ő volt a boss, én a butler.

A fontos iratok egy kartontartó három zsebét töltik meg, már kitüremkednek. Át kell nézni mindent. Vár rá a könyvespolcok egy része is, emlékekkel, albumokkal. De olyan jó egy kicsit megülni nyugton, mint álmos madár a fészken. Ma van az első nap, a legelső, hogy nem köll neki látni a cipőknek. Bármilyen hihetetlen, százötven pár lábbelije van a Lordnak, ebben még nincsenek benne a félcsizmák, a gyógypapucskok és a szandálok. Alex mindennapi teendői közé tartozott, hogy alaposan bekenje őket a legfinomabb fényesítőkrémmel, aztán puha ronggyal áttörülje, végül a kis marokkefékkel is átmenjen rajtuk.

A Lord valósággal rajongott a csillogó-villogó cipőkért, de csak azokat viselte, amelyek fülbe-mászon nyikorogtak. Alex is szerette hallgatni. A sajátjaival soha nem sikerült ilyesfajta zenét csinálnia, hiába suvikszolta őket hosszasan. Pedig a Lordtól kapta őket, az ő megunt cipőit hordta. Rajta nem nyikorogtak. Furcsa. Talán ő nem elég súlyos ehhez, a gazdája majdnem kétszer annyit nyomott, gyakran ellenőrizte a testsúlyát az utcai mérlegen, az is ott állt a ház bejáratánál.

Kéjes élvezet, hogy ma be se kell lépnie a nyolc és fél méter hosszú closet folyosóra, ahol kétoldalt lógnak az öltönyök és az ingek, eltolható tükrös ajtók mögött, több száz darab, sejthető, hogy kinek kellett gondjukat viselni. Alattuk dupla rudakon a lábbelik, négy végtelen sorban, jobbra is, balra is.

Hú, de vaskos a csönd itt, mondta Alex félhangosan. No, erre még soha nem figyelt föl. Pedig gyakran megesett, hogy a Lord kimozdult vagy elutazott, s ő egyedül maradt a lakásban. Ám akkor is ugyanolyan nesztelenül és észrevétlenül közlekedett a süppedékeny szőnyegeken, mint amikor a zajérzékeny gazdája odahaza tartózkodott. Alex nem értette, hogy ha már az igen tisztelt William V. de Lorenzit ennyire zavarják az utcáról és a szomszédból idehallatszó fülsértések, miért nem teszik át székhelyüket valamelyik kertvárosi utcába. Őlordsága viszont kijelentette, hogy őt London nem ereszti. Vala-

hányszor zavarták a szomszéd lakásokban hangoskodók, rendre Alexet küldte át. Ő nem sok sikerrel járt, hiába vitt ajándékot a kérés mellé, többnyire italt, néha szivart.

A Lord lefeküdt, alunni vágy, gondolta most Alex Kovács, egy gyerekkorában tanult verssort alakítva át. A királykék szőnyegre heveredett. Amit szinte naponta kellett kiporszívóznia és átkefélnie, hogy a szálak párhuzamosak legyenek.

*

Füsti Tamás a hétköznapi bajainak egy részét azzal magyarázta, hogy koraszülött volt. Pedig ő még egészen jól megúsza, sorstársai közül több megvakult a szovjet inkubátorban. Neki csak a végtagjai működtek kissé mereven, amit az orvosok apró gyerekkorában mozgáskoordinációs zavarként diagnosztizáltak. Hát istenem, legföljebb nem lesz belőle élsportoló! – vigasztalták az anyját, aki e bejelentésre sírva fakadt. Ne szomorkodj, anyuci, mondta ő, úgyse akarsz sportolni, én napfizikus leszek!

Ettől az anyja még erősebben zokogott. Pedig egyikük sem tudta, mi az a napfizikus. Füsti Tamás – ekkoriban már inkább csak Tom – később úgy tippelte, hogy az atomfizikust értette félre. Vagy a magfizikust? Ha van olyan egyáltalán.

Iskolai pályafutása nem igazolta e kijelentést, matekból és tudományos tárgyakból szüntelenül küzdenie kellett a kettesért.

Az általános negyedik osztályában derült ki, hogy lehet ostyát árulni a suliban. A szomszédos téren egy lerobbant, palotaszerű ház földszintjén üzemelt a Blum ostyasütő. Aki bement a hőségben izzó műhelybe, vehetett a körcikkely alakú ostyákból, tízes, húszas és harmincas adagokat, celofánzacsóban. Négyféle ízesítéssel: kakaós, fahéjas, vaníliás, mogyorós. Blum bácsi kevés beszédű, jóindulatú ember volt, annyira ösztövé, hogy meg se izzadt, pedig hófehér munkaruhájához köpenyt és hálósipkaszerű fejfedőt viselt. Nagy, henger alakú gépe szünet nélkül működött, Blum bácsi állandóan rakta be és vette ki a péklapátra emlékeztető formákat, miközben bonyolította az eladást is. A sorban állókról szakadt a víz.

Blum bácsi fia ugyanabba az iskolába járt, ahová Tom, kettővel fölötte. Néha az apja termékeit árulta a nagyszünetben, kerek alumíniumdobozból. Darabja tíz fillér. Száz ostya fért bele, csöngetésig szépen elfogyott. Tom suli után elkísérte Blum Fricit hazáig, ott is laktak abban a házban, a műhely fölött, a másodikon, s tudakozódott, nem árulhatna-e ő is. Majd mingyár kiderül, felelte Frici, aki éppen olyan sovány volt, mint az apja.